

Bilješka. - Ova presuda rješava pitanje koje se može postaviti u okviru anglosaskog prava, jer odgovornost brodovlasnika iz ugovora o time-charteru nije nederogabilna, nego se o njoj mogu stvarati potpuno slobodni ugovori. U našem pravu brodar ne može nikako otkloniti odgovornost za sposobnost broda za plovidbu na početku putovanja, jer je ta njegova odgovornost nederogabilna i kod "ugovora na vrijeme za prijevoz cijelim brodom" /time-charter/. Riješenje koje je u konkretnom slučaju doneseno temelji se na određenoj klauzuli, i stoga ga je teško kritizirati, ali ono svakako pokazuje do kojih rezultata mogu dovesti takve klauzule neodgovornosti: brodar odgovara za zapovjednika, ali ne i za prvog oficira stroja, iako je u konkretnom slučaju za sposobnost broda za plovidbu bila zamašnija uloga oficira stroja no samog zapovjednika.

E.P.

KASACIONI SUD FRANCUSKE

Presuda od 9.V 1959.

Société Lautier fils c/a Jean Carton

Radni odnosi u međunarodnoj trgovini - Za odnos između poduzeća i njegova trgovačkog predstavnika u inozemstvu vrijedi autonomija stranaka, i on ne mora biti podložan zakonu mjesta gdje se rad vršio - Pod određenim uvjetima može se primijeniti zakon državljanstva, boravišta, sjedišta, zaključenja ugovora, veze po službenoj podređenosti

Trgovački predstavnik francuskog poduzeća sklopio je s tim poduzećem u Francuskoj ugovor o radu, koji se sastojao u posjećivanju mušterija poduzeća u Južnoj Americi. Po prestanku ugovora službenik je postavio neke zahtjeve pozivajući se na francusko pravo, a poslodavac je odbijao izvršenje, pozivajući se na zakone zemalja u kojima je službenik radio. Prvi sudovi su primijenili francuski zakon, a Kasacija je to potvrdila iz ovih razloga:

Odbija se gledište poslodavca da je radno pravo po svom značaju uvijek teritorijalno i u tom srodno tzv. "lois de police et de sûreté", tj. administrativnim i kaznenim propisima, na koje se prema odredbi francuskog građanskog zakonika u Francuskoj primjenjuje francusko pravo, a odatle se zaključuje da za njih uopće vrijedi teritorijalno načelo. No Kasacija ne prihvaća ni kao opće pravilo da se na radni odnos mora uvijek i bez razlike primjenjivati zakon zemlje u kojoj se rad vrši.

U konkretnom slučaju, ističe presuda, predstavnik je bio francuski državljani, poslodavac je poduzeće sa sjedištem u Francuskoj, ugovor je bio zaključen u Francuskoj, predstavnik je radio u više država, zbog čega se pravo nijedne ne može isključivo primjenjivati u odnosu prema poslodavcu, i napokon, službenik je bio samo delegiran na rad u inozemstvu, ali je primao direktive od svog nadređenog organizacijskog centra u Francuskoj, pa se zbog svega toga mora načelo autonomije smatrati opravdanim kao podloga za primjenu francuskog zakona.

Komentator konstatira da je sud izrazio ova načela:

1) priznaje se autonomija i u radnim odnosima, 2) mjerodavnost mjesta gdje se služba vršila ne odbacuje se načelno, ali se u nekim prilikama taj zakon ne može primijeniti, i 3) u takvom slučaju, osobito ako se radi o službenicima koji su poslani na rad u inozemstvo, primijenit će se kumulativno drugi "indikiji", kao državljanstvo, boravište, sjedište, mjesto zaključenja ugovora.

/Clunet 1960, str.1064/

N.K.

Bilješka. - Rješidba je interesantna iz dva razloga: sadržajnog i doktrinalnog.

Ona po konkretnom istraženom gledištu daje veliku elastičnost izboru zakona u radnim odnosima, ne vežući taj izbor isključivo uz mjesto rada, već naprotiv uzimajući u obzir mnogo širi krug nadoveznih okolnosti. Inače se u našoj literaturi (Eisner, Međunarodno privatno pravo, I, Zagreb 1953, str.237) za propise upravnopravnog karaktera radnog prava uzima da je mjerodavan zakon države koja je te propise izdala, ali samo na njezinu teritoriju, što odgovara načelu da upravni propisi ne vrijede eksteritorijalno. Izvan te države vrijedit će u načelu zakoni mjesta gdje se služba vrši. Švicarske i njemačke rješidbe primjenjuju na rad koji se po nalogu poslodavca vršio u inozemstvu pravo zemlje gdje poslodavac ima svoje sjedište; tako i čl.46. čehoslovačkog zakona o međunarodnom privatnom pravu, dok čl.8, t.7. poljskog zakona o međunarodnom privatnom pravu određuje primjenu zakona mjesta gdje je rad vršen.

Doktrinalno, obrazloženje presude interesantno je zato što izbor zakona obrazlaže načelom autonomije, iako u gornjim činjenicama nema konkretnih podataka o tom da bi stranke izrazile neku određenu volju što se tiče primjene prava. To je u

vezi s francuskom teorijom, koja autonomiju uzima kao osnovno načelo za ugovore i na nju svodi pojedine kriterije, kao mjesto zaključenja ili ispunjenja ugovora, državljanstvo, prebivalište ili boravište stranaka, mjesto rada itd. Dakle ona te kriterije ne smatra samostalnim nadoveznim okolnostima, već "indikacijama" za volju stranaka, pretpostavljajući tako da su stranke njima dali izraza svojoj uglavi o izboru zakona, ili drugim riječima, da je pravo koje je izabrano po takvim kriterijima upravo ono pravo koje su stranke same htjele da se primijeni.

Kako je po shvaćanju naše pravne škole sporazum stranaka o pravu koje se mora primijeniti tek jedan kriterij, jedna nadovezna okolnost uz sve ostale, malo prije navedene, pa kako je presuda smatrala da može primijeniti te ostale okolnosti iz razloga što su one osnovane indirektno na autonomiji stranaka, možemo konstrukciju francuskog suda prevesti u naše pravne kategorije tako da kažemo da bi uz spomenute kriterije mogla vrijediti i autonomija stranaka, ako bi se stranke njom poslužile sklopivši izričnu ili prešutnu uglavu o izboru zakona - sve to, ako se ne bi protivilo međunarodnim obvezama države ili uopće njezinu javnom poretku, ili ako ne bi bilo učinjeno fraudolozno.

Gornju rješidbu donosimo, jer smatramo da je njezina problematika važna za naša izvozna poduzeća.

N.K.

APELACIONI SUD, Aix

Presuda od 5.V 1959.

Zapovjednik S/S Carloc/a Office national
interprofessionnel des céréales

Kompromisna klauzula - Zabrana ugovaranja arbitražne sudbenosti od strane javnih državnih ustanova ne vrijedi za ugovore međunarodna značaja

Po čl.1004. francuskog građanskog zakonika javne državne ustanove /établissements/ ne mogu ugovarati nadležnost arbitražnog suda, i svaka je takva uglava ništava. Tu je odredbu u konkretnom slučaju primijenio prvi sud i proglasio ništavom kompromisnu klauzulu u odnosu između zapovjednika broda i francuske državne ustanove kao naručitelja prijevoza.